

Skoleevaluering i Københavns Kommune

- Rammenotat -

Projekt Skoleevaluering er politisk vedtaget som en del af Faglighed For Alle (FFA). Alle kommunens skoler skal over en periode på 4-5 år indgå i en skoleevaluering.

I dette oplæg præsenterer vi en samlet ramme for Projekt Skoleevaluering. Teksten uddyber formålet med Projekt Skoleevaluering og den måde som de enkelte evalueringer bør gribes an på.

Siden det i 2006 blev vedtaget at der som en del af FFA skulle gennemføres skoleevalueringer, har evaluering og dokumentation på skoleområdet udviklet sig markant. Det gælder ikke mindst med indførelsen af kvalitetsrapporter for de enkelte skoler og for kommunen generelt. Kvalitetsrapporterne varetager nemlig i vid udstrækning og med en fortrinsvis kvantitativ dokumentation af skolernes aktiviteter den tilsynsopgave som skoleevalueringer formodentlig oprindeligt var tiltænkt.

Skal Københavns Kommune placere sig i frontlinjen når det gælder skolepolitisk udvikling og udvikling af de faglige og pædagogiske virkemidler på de enkelte skoler, er der imidlertid behov for at gå et spadestik dybere. Der er behov for at gennemføre evalueringer der med fokus på den københavnske skolevirkelighed skaber nuanceret og skolenær viden om:

- Hvordan politiske tiltag som fx en handleplan for læsning virkeliggøres i en skolehverdag, og hvor der er potentiale for udvikling af den politiske og forvaltningsmæssige indsats for at fremme elevernes læring og trivsel.
- Hvordan pædagogiske virkemidler som fx læseundervisning eller undervisningsdifferentiering virker på forskellige skoler, hvilke sammenhænge der er imellem faglige resultater og pædagogisk praksis, og hvor der er mulighed for udvikling af skolernes indsats for at fremme elevernes læring og trivsel.

Projekt Skoleevaluering skal som det præsenteres i dette notat, opfylde behovet for viden på politisk, forvaltnings- og skoleniveau, og det skal dermed danne afsæt for udvikling som forholder sig direkte til den københavnske skolevirkelighed. Det gælder, afhængig af de temaer de enkelte evalueringer belyser, både udvikling af politikker og udvikling af praksis på forvaltnings- og skoleniveau.

I dette notat lægges der op til en *tematisk og tværgående* ramme for det samlede skoleevalueringsprojekt: Frem for at fokusere på enkeltskoler i disses totalitet, belyser de enkelte skoleevalueringer med inddragelse af flere skoler og perspektiver ét udvalgt tema. Det kunne fx være undervisningsdifferentiering, læseundervisning eller rummelighed.

Formål og nytteværdi af Projekt Skoleevaluering – politisk og på skoleniveau

Med udgangspunkt i tematiske og tværgående evalueringer af pædagogiske processer og virkemidler tjener Projekt Skoleevaluering to hovedformål:

- At understøtte københavnsk skolepolitik med nuanceret og skolenær viden om vilkår og muligheder for at nå faglige og pædagogiske mål
- At pege på styrker og udviklingsmuligheder for skolerne i deres arbejde med elevernes læring og trivsel.

Alle evalueringer vil ikke i lige høj grad kunne dække begge formål. Men samlet set er der med en tematisk og tværgående evaluering mulighed for at Projekt Skoleevaluering kan

belyse en række spørgsmål af relevans for det politiske niveau og de enkelte skoler. Det kan være på konkrete faglige områder som læse- eller matematikundervisning, på generelle pædagogiske områder som undervisningsdifferentiering, løbende evaluering og evalueringskultur, og på sociale områder som rummelighed og inklusion.

På det *politiske niveau* kan de enkelte skoleevalueringer besvare spørgsmål af følgende karakter:

- Hvordan bliver politiske visioner og tiltag til virkelighed i en konkret skolehverdag?
- Hvor ligger de store udfordringer og potentialer for udviklingen af de københavnske skoler og deres resultater?

For begge spørgsmål vil skoleevalueringerne kunne give specifikke københavnske svar, dvs. svar der er funderede i viden fra præcis de københavnske skoler. De enkelte skoleevalueringer vil desuden kunne udvide og perspektivere data fra kvalitetsrapporterne. Hvor kvalitetsrapporterne leverer data om resultater, kan skoleevalueringerne undersøge de pædagogiske processer bag disse resultater (bl.a. igennem undervisningsobservationer) og undersøge mulige årsagssammenhænge mellem resultater og skolernes praksis.

Samtidig kan skoleevalueringerne perspektivere praksis og resultater til de vilkår der er for de enkelte skoler og distrikter og dermed skabe et stærkt fundament for at fremme og målrette udviklingen af en særlig københavnsk skolepolitik til gavn for elevernes læring og trivsel.

På *skoleniveau* kan de enkelte skoleevalueringer besvare spørgsmål af følgende karakter:

- Hvordan fungerer skolens egen praksis inden for det evaluerede tema?
- På hvilke områder inden for det evaluerede tema bør skolen eventuelt iværksætte udviklingsaktiviteter?
- På hvilke områder inden for det evaluerede tema repræsenterer skolen et eksempel på god praksis som kan inspirere andre skoler i distriktet og/eller kommunen generelt?

Det vil især være de skoler der deltager i den enkelte skoleevaluering, som profiterer af disse spørgsmål: Dels er det skolens egne resultater og praksis som gøres til genstand for evaluering, dels kan skolen ved at indgå i evalueringen sammen med andre skoler spejle egen praksis i andres praksis. Og den viden som de enkelte skoleevalueringer genererer, bør derfor også for de involverede skoler kunne danne baggrund for og inspirere til konkrete udviklingsaktiviteter med henblik på at fremme elevernes læring og trivsel.

Netop fordi skoleevalueringer går tematisk og tværgående til værks og tilstræber at belyse det samme tema ud fra flere (skole)perspektiver, bør andre skoler end dem der er direkte involverede dog også kunne blive inspireret af de enkelte evalueringer. Det kræver at der i projektet er et stærkt fokus på processer, hvor de evaluerede skoler inddrages i formidlingen af egen praksis til andre skoler. Endvidere kræves det at forvaltningen strukturelt kan understøtte at der skolerne kan følge op på formidlingen med egne udviklingsaktiviteter. Det kan fx være med konsulentbistand, mulighed for at ansøge om udviklingsmidler og mulighed for at synliggøre området med mål i de pågældende skolers udviklingskontrakter.

Tematisk ramme for skoleevalueringer

Skoleevalueringerne skal grundlæggende tilvejebringe viden der kan udvikle indsatsen for at fremme elevernes læring og trivsel på politisk, forvaltnings- og skoleniveau. Temaerne for skoleevalueringerne bør derfor knytte sig tæt til kernen i skolens virksomhed. Følgende spørgsmål kunne på den baggrund være oplagte temaer for skoleevalueringer:

- Sammenhængen imellem elevpræstationer og pædagogisk praksis, eksempelvis inden for læsning, sprog eller matematik, fx hvilke faktorer i undervisningen der har betydning for elevernes præstationer, hvilke andre faktorer der spiller ind og hvilke anbefalinger i forhold til at fremme elevernes præstationer det giver anledning til.
- Rummelighed og inklusion, fx hvordan man på skolerne arbejder med at inkludere elever i faglige og/eller adfærdsmæssige vanskeligheder, hvordan praksis er tilpasset de konkrete elevgrupper og udfordringer man har, og hvordan man internt på skolen og med andre kommunale aktører samarbejder denne opgave.
- Løbende evaluering og evalueringskultur, fx hvordan de mål og strategier der er på skolen eller i kommunen som helhed hænger sammen med praksis, hvor hensigtsmæssige disse mål og strategier er og hvor der kan identificeres muligheder for udvikling.
- Skole-hjemsamarbejde, fx hvilken rolle forældresamarbejdet spiller på den enkelte skole, hvordan forældrene oplever samarbejdet, hvilke udfordringer og muligheder skoleledelse og lærere ser for samarbejdet og hvordan de mål man har, kommer til udtryk i praksis.

Når skoleevalueringer knytter sig til kernen i skolernes virksomhed, er der også en række temaer som til trods for deres betydning for skolernes samlede funktionsevne ikke *i sig selv* kan danne udgangspunkt for en skoleevaluering. Det gælder fx lærernes arbejdsmiljø, skoleledelse, skolernes fysiske rammer og stand og betydningen af det demografiske område som skolerne befinder sig i. Disse temaer vil uden tvivl indgå som delelementer i flere evalueringer men kan ikke udgøre et overordnet tema for en evaluering.

Temaerne for de konkrete skoleevalueringer bliver løbende identificeret i en proces imellem skoler, distriktsforvaltninger og centralforvaltning og vedtages politisk en gang om året. Udover at knytte sig til kernen i skolernes virksomhed kan der for de enkelte evalueringer og temaer opstilles følgende krav:

- Temaet for den enkelte evaluering skal afspejle aktuelle og væsentlige udfordringer til indsatsen for at fremme elevernes læring og trivsel
- Temaet for den enkelte evaluering kan være sat på den politiske dagsorden via centrale kommunale tiltag (fx FFA), test-resultater (eksempelvis fra PISA), data fra kvalitetsrapporterne eller generelle nationale tendenser
- Den enkelte evaluering bør ikke tematisk duplikere andre kommunale undersøgelser (eksempelvis Københavnerbarometeret), men gerne uddybe og føje nyt til den eksisterende viden om et givet tema via supplerende data mv.

Hvordan kan en konkret skoleevaluering se ud

Skoleevalueringer gennemføres med henblik på at opfylde konkrete vidensbehov på politisk, forvaltnings- og/eller skoleevaluering. Derfor ser de enkelte skoleevalueringer også forskellige ud, de fokuserer på forskellige niveauer og indsamler forskellige typer af data. Med eksempler fra de pilotevalueringer som er gennemført parallelt med udviklingen af rammen for Projekt Skoleevaluering, vil vi dog kort illustrere hvordan en skoleevaluering kan tage sig ud. Det drejer sig både om det fokus der kan være for en evaluering, de perspektiver og kriterier den enkelte evaluering forholder sig til og de data der kan indgå.

Der gennemføres i pilotfasen til Projekt Skoleevaluering fire evalueringer der omfatter i alt fem skoler. De enkelte skoleevalueringer vil i fremtiden omfatte flere skoler end pilotevalueringerne har gjort, men ud over antallet af skoler er pilotevalueringerne illustrative for de elementer som en skoleevaluering kan omfatte.

Skoleevaluering med et virkningsperspektiv

På Nyboder Skole gennemføres der med fokus på *virkninger af pædagogik og praksis* en

evaluering af sammenhænge imellem pædagogik, praksis og resultater i læsning. Med udgangspunkt i en undersøgelse af holdninger til læseundervisning og læseindlæring blandt lærere i indskolingen og på mellemtrinnet, ser evalueringen på om der kan identificeres en fælles læsepædagogik på skolen. Dernæst ser evalueringen på hvordan de udtrykte holdninger til læseundervisning og læseindlæring forholder sig til praksis, hvilken rolle de spiller for skolens resultater, hvad der ellers har betydning for resultaterne og om lærerne udnytter de ressourcer der er på skolen i form af vejledere og en række specialuddannede lærere i skolens taleklasserække.

Der gennemføres interview blandt ledelse, vejledere og lærere i skolens distrikts- og taleklasserække samt observationer af undervisningen i indskolingen og på mellemtrinnet. Udgangspunktet for observationerne og vurderingen af praksis er de pædagogiske holdninger og idealer som lærerne selv giver udtryk for, og de virkninger som hhv. skoleledelse, læsevejleder og lærere ønsker at den pædagogiske praksis skal have.

Fokus for evalueringen er fastlagt i samarbejde med distriktsforvaltning og skoleledelse, og en plan for evalueringen har været præsenteret på henholdsvis et Pædagogisk Rådsmøde og for skolebestyrelsen. Evalueringens resultater skal drøftes med lærerne på en pædagogisk dag umiddelbart forud for det kommende skoleår.

Karakteristisk for denne type evaluering er at den søger at belyse virkninger af pædagogisk praksis ved at se på sammenhænge imellem holdninger, praksis og resultater. Resultater defineres i denne konkrete sammenhæng som elevpræstationer, men kunne i andre evalueringer gå bagom andre typer af resultater som høj eller lav forældretilfredshed, indikationer på høj eller lav elevtrivsel og -tryghed osv.

Skoleevaluering med et brugerperspektiv

Med udgangspunkt en undersøgelse af hhv. elever, forældre, skoleledelse og læreres opfattelse af et godt skoleliv gennemføres der på Sortedamskolen og Vibenshus Skole en evaluering af hvad der påvirker til- og fravalg af en skole på mellemtrinnet og i udskolingen og af hvordan skolerne inkluderer nye elever. Ved at belyse de samme spørgsmål fra flere forskellige *brugerperspektiver* og med anvendelse af interview og spørgeskemadata såvel som registerdata på elevbevægelser, skal evalueringen kunne inspirere skoler og distriktsforvaltning til det videre arbejde med at fastholde eksisterende elever og modtage nye.

Evalueringen baserer sig på interview og en spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, interview med elever samt interview med skolernes ledelse og grupper af lærere fra mellemtrinnet og udskolingen. Desuden gennemføres der en registerbaseret analyse af elevprofiler og bevægelsesmønstre på de elever der til- og fravælger skolerne på mellemtrinnet og i udskolingen (før 9. klasses afgangsprøve).

Fokus for evalueringen er fastlagt i samarbejde med distriktsforvaltning og skoleledelse, og en plan for evalueringen er foreløbig blevet præsenteret for skolebestyrelserne på begge de involverede skoler og på et Pædagogisk Rådsmøde på Sortedamskolen. Den skal i nærmeste fremtid præsenteres på et Pædagogisk Rådsmøde på Vibenshus Skole. Der er foreløbig planlagt en visionsworkshop på Sortedamskolen hvor lærere, elever og forældre sammen kan drøfte evalueringens resultater og formulere anbefalinger og visioner for fremtiden.

Karakteristisk for denne type evaluering er at den søger at belyse et tema ved inddragelse af en række forskellige brugerperspektiver og at den anvender disse perspektiver til at vurdere eksisterende praksis og inspirere til udvikling af et felt.

Skoleevaluering med et målopfyldelsesperspektiv

På Vigerslev Allé Skole gennemføres en evaluering af skolens afdelingsopdeling. Evalueringen undersøger i hvilket omfang afdelingsopdelingen bidrager til at opfylde de mål og principper man på skolen har opstillet for den, om mål og principper er udbredt og anerkendt blandt lærerne og om der kan identificeres særlige faktorer der henholdsvis fremmer og hæmmer implementeringen af afdelingsopdelingen. Evalueringen undersøger altså både om målene er udbredt, om de opfyldes og hvad der påvirker denne proces. Men den undersøger også om målene i lyset af de udsagn der indhentes fra ledelse og lærere, er gode og operationelle i forhold til den organisatoriske struktur de skal understøtte.

Evalueringen baserer sig på interview med ledelsen, skolens udviklingsgruppe og forskellige grupper af lærere der er henholdsvis positivt og mindre positivt indstillede overfor afdelingsopdelingen. På baggrund af interviewene gennemføres der en spørgeskemaundersøgelse blandt alle skolens lærere, og der foretages desuden observationer af afdelingsmøder, fagteammøder og trinteammøder som relevante fora for den vidensdeling som er et af målene med afdelingsopdelingen.

Fokus for evalueringen er fastlagt i samarbejde med skolens ledelse og udviklingsgruppe, og en plan for evalueringen er blevet præsenteret på et Pædagogisk Rådsmøde inden evalueringen gik i gang. Resultaterne af evalueringen skal præsenteres og drøftes på et Pædagogisk Rådsmøde i begyndelsen af juni, hvor skolen også vil blive forelagt et forslag til hvordan den fremadrettet kan evaluere på de forskellige aspekter i og mål med afdelingsopdelingen.

Karakteristisk for denne type evaluering er at den undersøger og vurderer opfattelser og praksis i lyset af hvordan de relaterer sig til de mål der er for et givet initiativ, i dette tilfælde skolens afdelingsopdeling. Der kan både være tale om nedskrevne mål (i dette tilfælde de mål for afdelingsopdelingen som følger af skolens udviklingsplan) og mål som ikke er nedskrevne, men centrale for de involverede aktører i forhold til et givet initiativ.

Oversigt over pilotevalueringer

Evalueringskategori	Læseindsatsen på Nyboder Skole	Undervisningsdifferentiering og rummelighed på Hanssted Skole	Fastholdelse af elever på Sortedamskolen og Vibenshus Skole	Implementering af afdelingsopdeling på Vigerslev Allés Skole
Evaluerings spørgsmål	Virkninger og sammenhænge imellem pædagogiske holdninger, praksis og resultater på læseområdet.	Mål med og holdninger til rummelighed og undervisningsdifferentiering blandt lærere og ledelse og rummelighed og undervisningsdifferentiering i praksis. -	Brugerperspektiver på et godt skoleforløb (fagligt og trivselsmæssigt) og skolernes praksis for at fastholde eksisterende elever og modtage nye	Opfyldelse af mål og principper for afdelingsopdeling, disses udbredelse blandt og lærere og identificering af faktorer der fremmer og hæmmer skolens implementering af afdelingsopdelingen
Evalueringsperspektiv	Virkninger af pædagogik og praksis	Målopfyldelse og virkninger af pædagogik og praksis	Brugerperspektiver på en central problemstilling	Målopfyldelse
Spørgeskema data	Nej	Spørgeskemaundersøgelse blandt alle lærere	Spørgeskemaundersøgelse blandt forældre	Spørgeskemaundersøgelse blandt lærere
Interviewdata	Interviews med ledelse, læsevejleder og lærere i indskoling og på mellemtrinnet samt i specialskoleafdelingen	Interview med ledelse og lærere på mellemtrinnet, herunder AKT og evalueringsvejleder	Interview med ledelse, lærere, (elever) og forældre	Interview med ledelse og lærere (både positive og negative i forhold til afdelingsopdelingen)
Observationer	Observation i indskoling og på mellemtrin	Observation af undervisning i to klasser ved forskellige lærere	Nej	Observation af mødefora som afspejler afdelingsopdelingen

Registerdata	Nej	Nej	Profiler og bevægelsesmønstre på de elever der til- og fravælger skolen før 9. klasses afgangsprøve	Nej
Andre typer data	Nej	Spørgsmål fra workshop med lærere	Data om elevtrivsel fra Københavnerbarometer og/eller KESO	Nej

Som det fremgår, varierer de enkelte evalueringer stærkt når det gælder temaer, perspektiver og typer af data. Dette vil også være tilfældet for de skoleevalueringer der gennemføres fremover idet de konkrete evalueringer i vidt omfang de vidensbehov de skal opfylde. Det er imidlertid en central værdi for Projekt Skoleevaluering at evalueringerne gennemføres med en stærk deltagelse fra bl.a. ledelse og lærere på de deltagende skoler og med rig anvendelse af kvalitative data som interviews og observationer. Det nuancerer ikke alene den viden evalueringerne genererer, men sikrer også at der på skolen løbende er engagement i og ejerskab til evalueringen hvilket fremmer den efterfølgende mulighed for at sætte udvikling i gang som baserer sig på evalueringens resultater.

Årshjul for skoleevaluering

Skoleevaluering vil fra 2009 og frem have et driftsmæssigt årshjul der er det ens år for år, for så vidt angår elementerne og deres tidsmæssige placering. For 2008 er den tidsmæssige placering anderledes, da projektet endnu ikke er i drift. Derfor præsenteres i dette afsnit to forskellige årshjul.

Årshjul for skoleevaluering 2008

Tidspunkt	Aktivitet
Marts	Central beslutning om hvilke distrikter og skoler der deltager i skoleevaluering i skoleåret 08/09
Marts	Udmelding af ressourcer til skoler til deltagelse i skoleevaluering i skoleåret 08/09
Maj-juni	Dialog med de udpegede skoler og distrikter om temaer for skoleevaluering i skoleåret 08/09
Juni	Politisk behandling af forslag til samlet ramme for Projekt Skoleevaluering
Juni	Politisk behandling af forslag til temaer for skoleevalueringer i skoleåret 08/09
September 2008-maj 2009	Gennemførelse af skoleevalueringer
Juni/august 2009	Politisk behandling af evalueringsresultater fra skoleåret 08/09

Årshjul for skoleevaluering fra 2009 og frem

Tidspunkt	Aktivitet
Januar	Central beslutning om hvilke distrikter og skoler der deltager i skoleevalueringer i kommende skoleår
Februar-marts	Dialog med de udpegede distrikter og skoler om relevante temaer for skoleevaluering i kommende skoleår
Marts	Udmelding af ressourcer til skoler til deltagelse i skoleevaluering i kommende skoleår

April	Politisk behandling af forslag til temaer for skoleevalueringer i kommende skoleår
Juni/august	Politisk behandling af evalueringresultater fra forudgående skoleår
September-maj	Gennemførelse af skoleevalueringer

Elementerne i årshjulet uddybes nedenfor.

Proces for beslutning af temaer for skoleevaluering

Før hvert skoleår besluttes et antal temaer for skoleevaluering for kommende skoleår. Beslutningsgangen indledes med en dialog imellem skoleevaluatorerne og de distrikter og skoler der skal deltage i skoleevalueringer. Dialogen om temaer tager udgangspunkt i distrikter og skolers input om aktuelle og centrale udfordringer i relation til elevernes læring og trivsel, test-resultater, data fra kvalitetsrapporter, kommunale tiltag og andre tendenser. Efterfølgende fremlægges forslag til temaer til politisk behandling. Temaerne justeres med udgangspunkt i den politiske behandling og skoleevalueringerne forberedes og igangsættes i begyndelsen af det nye skoleår.

Proces for politisk behandling af resultater fra skoleevaluering

Ved afslutningen af hvert skoleår fremlægges en opsamlende rapport om resultaterne af årets skoleevalueringer. Rapporten relateres til de politisk behandlede temaer for skoleevaluering i pågældende skoleår og fremlægger generelle tendenser og analyser i relation til de temaer der er blevet behandlet og de skoler der har indgået i evalueringerne. Endvidere vedlægges som bilag rapporterne for de enkelte skoleevalueringer sammen med de involverede skoler og distrikters eventuelle planer for det videre arbejde med udviklingen af de udfordringer for det pågældende tema som evalueringen har peget på.

Opfølgning på skoleevaluering

Dette afsnit beskriver forventninger til det arbejde der følger efter gennemførelse af skoleevalueringer.

Resultaterne af de enkelte skoleevalueringer formidles i rapporter og oplæg og drøftes med de de involverede skoler på Pædagogiske Rådsmøder, gennem workshops for skolerne, på skolebestyrelsesmøder m.v. Desuden drøftes resultaterne med distriktsforvaltninger og andre interessenter med henblik på opfølgning på forvaltningsniveau.

Resultaterne fremlægges endvidere for det politiske niveau en gang årligt i form af tværgående opsummerede rapporter, med særligt fokus på evalueringresultaternes betydning for fremadrettet udvikling og beslutninger om københavnsk skolepolitik.

Skoleevalueringer skal etablere et vidensgrundlag for udvikling, både i forhold til politiske visioner og tiltag og i forhold til de involverede skoler. Derfor foreslås det at der på baggrund af de gennemførte skoleevalueringer opstilles resultatmål for opfølgning på flere niveauer:

- Centralforvaltningens arbejde med beskrivelse af relevante politiske visioner og tiltag
- Distriktsforvaltningens arbejde med implementeringen af relevante politiske visioner og tiltag
- De deltagende skolers arbejde med udvikling i forhold til centrale pædagogiske virkemidler og relevante politiske visioner og tiltag

Målene opstilles med udgangspunkt i de enkelte evalueringresultater. Konkret vil det for distrikter og skolers vedkommende være muligt at indarbejde disse mål i deres udviklingskontrakter, dvs. de kontrakter der udarbejdes mellem hhv. skolelederen og distriktet, og mellem BU-chefen og direktionen.

Det foreslås dog at der rapporteres på resultatmålene med forskellig kadence til det politiske niveau, således at der følges op på centralforvaltningens mål en gang om året og distriktsforvaltningens og skolernes mål hvert fjerde år i forbindelse med næste runde af skoleevaluering for det pågældende distrikt/de pågældende skoler.